A BIZOTTSÁG (EU) 2020/593 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE

(2020. április 30.)

a burgonyaágazatban a piac stabilizálására irányuló intézkedésekről szóló megállapodások és határozatok engedélyezéséről

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre,

tekintettel a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról és a 922/72/EGK, a 234/79/EGK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre ([1]) és különösen annak 222. cikkére,

mivel:

(1) A burgonyaágazat termékeit a főként otthoni fogyasztásra vásárolt friss burgonyára. valamint az állati takarmányként és feldolgozott élelmiszerként – például fagyasztott burgonyaként (beleértve a fagyasztott burgonyaszirmot), szárított burgonyaként, elkészített vagy tartósított burgonyaként – felhasznált, feldolgozásra szánt burgonyára lehet felosztani

(2) Az Unió körülbelül 52 millió tonna burgonyát termel, amelyből 19,5 millió tonnát a feldolgozásra szánt burgonya tesz ki. Az Unióban a legtöbb feldolgozásra szánt burgonyát Belgium, Németország, Franciaország, Olaszország és Hollandia termeli. A fagyasztott burgonyaszirom termelése a becslések szerint a feldolgozásra szánt burgonya termelésének mintegy 41 %-át teszi ki.

(3) Az Unió a feldolgozott burgonya nettó exportőre. Az elmúlt 5 évben a becslések szerint Belgium, Németország, Franciaország, Olaszország és Hollandia átlagosan legalább 4 millió tonna feldolgozásra szánt burgonyát exportált feldolgozott burgonyatermékek formájában harmadik országokba. A fagyasztott burgonya és különösen a fagyasztott burgonyaszirom exportja a szokásos piaci körülmények között különösen jelentős: globális szinten az exportált fagyasztott burgonya 64 %-a az Unióból származik, és 2019-ben az Unióból harmadik országokba exportált fagyasztott burgonyaszirom értékét 1,85 milliárd EUR-ra becsülték.

(4) A jelenlegi COVID-19-világjárvány és a tagállamokban bevezetett széles körű, a személyek mozgását érintő korlátozások pénzügyi nehézségeket és likviditási problémákat eredményező gazdasági zavarokat okoznak a feldolgozásra szánt burgonya termelői számára.

(5) A betegség terjedése és a bevezetett intézkedések korlátozzák a munkaerő rendelkezésre állását, ami a feldolgozásra szánt burgonya ágazatának különösen a termelési, feldolgozási és szállítási szakaszait veszélyezteti.

(6) Az éttermek és más vendéglátóipari létesítmények – például iskolai és munkahelyi étkezdék – kötelező bezárása, valamint a sportesemények és szórakoztató rendezvények – például a kulturális és szabadtéri fesztiválok, sportversenyek – törlése az Unióban és a harmadik országokban a vendéglátóipar működését is megbénította, aminek következtében jelentősen megváltozott a burgonyatermékek iránti kereslet alakulása. Mivel a fogyasztók már nem étkeznek éttermekben vagy vásárolnak jelentős mennyiségű gyorsélelmiszert, a fogyasztói kereslet az otthoni felhasználásra szánt friss burgonya felé tolódott el. Továbbá, bár a fogyasztók bizonyos feldolgozott burgonyatermékekből – például chipsből és szárított püréből – többet fogyasztanak, ez nem tudja ellensúlyozni a vendéglátóiparban bekövetkezett keresletcsökkenést.

(7) Emellett az uniós és világpiaci felvásárlók körében a szerződések felmondása, valamint – további áresésekre számítva – az új szerződések megkötésének elhalasztása jellemző. A kivitel terén ezenkívül logisztikai kihívásokkal is szembe kell nézni, a COVID-19-világjárvány kitörése ugyanis Kínában és máshol is jelentős kikötői torlódásokhoz vezetett. A hajóstársaságok várhatóan legalább 2020 júniusáig a megszokottnál több kikötőt vagy útvonalat fognak elkerülni („blank sailing”), aminek következtében a konténerek – különösen a friss és fagyasztott áruk konténerei – szűkösebben fognak rendelkezésre állni, az árak jelentősen emelkednek, az exportőrök pedig a szállítmányaik késésére számíthatnak. 2020 márciusának negyedik hete óta a feldolgozásra szánt burgonya uniós termelői arról számoltak be, hogy a tagállamok közötti forgalom 25–47 %-kal, a harmadik országokba irányuló export pedig 30–65 %-kal esett vissza.

([1]) HL L 347., 2013.12.20., 671. o.

(8) Ennek eredményeként, bár a friss burgonya iránti kereslet ebben az időszakban megnőtt, a feldolgozásra szánt burgonya iránti kereslet jelentős mértékben csökkent, ami azonnali és súlyos hatást gyakorolt a piacra. A kereslet jelentős visszaesése különösen – de nem kizárólag – az általában gyorséttermekben és éttermekben fogyasztott fagyasztott burgonyaszirom, az egyéb darabolt burgonyatermékek és a vákuumcsomagolt termékek előállításához felhasznált, feldolgozásra szánt burgonyát érinti. A friss burgonya és a feldolgozásra szánt burgonya eltérő jellemzői miatt az átalakításra szánt burgonya nem értékesíthető a friss burgonya piacán. Ennek eredményeként, mivel a feldolgozásra szánt burgonyával nem zajlik kereskedelem, a határidős piacokon az árak jelentősen csökkentek, és a jelentések szerint 2020 áprilisában 90 %-kal alacsonyabbak voltak a 2020 januárjában jegyzett árakhoz képest. A kereskedelem megtorpanása következtében egyes termelő tagállamokban – például Belgiumban és Franciaországban – már nem tesznek árajánlatokat bizonyos feldolgozásra szánt burgonyatermékekre, ami a kereskedelmi ügyletek volumene és értéke jelentős csökkenésének jele. Más tagállamokban – például Németországban és Hollandiában – 90 %-os árcsökkenésről számoltak be a feldolgozásra szánt burgonya esetében.

(9) Emellett jelenleg a raktáron lévő, feldolgozásra szánt burgonya mennyisége is jelentős. A becslések szerint legalább 2 650 000 tonna, a 2019. gazdasági évben termelt, feldolgozásra szánt burgonya (400 millió EUR értékben) a 2020. gazdasági év végére – 2020 júliusában – még mindig raktáron lesz. A 2019 októberében/novemberében betakarított és még raktáron lévő, feldolgozásra szánt burgonya a minőségének romlása miatt hamarosan semmilyen célra sem lesz felhasználható. Annak érdekében, hogy helyet biztosítsanak a 2020. gazdasági évben termelt, feldolgozásra szánt burgonya tárolására, a termelőknek meg kell semmisíteniük a fennmaradó készletek azon részét, amelyet nem lehet időben feldolgozni. Mivel a termés megsemmisítése a termelők számára szállítási és megsemmisítési költségekkel jár, fennáll annak a kockázata, hogy a feldolgozásra szánt burgonyát végső megoldásként a szántóföldeken fogják szétszórni. A feldolgozásra szánt burgonya szántóföldeken való szétszórása potenciálisan hosszú távú környezeti és növényegészségügyi következményekkel jár, mivel a szétszórt burgonya a következő növénykultúrák felett fog csírázni, és olyan betegségek kialakulásához vezethet, amelyek tartós talajszennyeződést okozhatnak, és tartósan veszélyeztethetik az új ültetvényeket.

(10) A fenti körülmények miatt ezen események időtartama súlyos piaci egyensúlyhiány időszakának minősül.

(11) Annak érdekében, hogy a burgonyatermelők kilábalhassanak ebből a súlyos piaci egyensúlyhiány jellemezte időszakból, helyénvaló a mezőgazdasági termelők, a mezőgazdasági termelők társulásai, az ilyen társulások társulásai, vagy az elismert termelői szervezetek, az elismert termelői szervezetek társulásai, valamint a feldolgozásra szánt burgonyával foglalkozó szakmaközi szervezetek számára átmenetileg, egy 6 hónapos időszakra engedélyezni a megállapodások megkötését és a határozatok meghozatalát. Ezen intézkedések közé az alábbiak tartoznak: i. a termékek forgalomból történő kivonása vagy ingyenes szétosztása; ii. átalakítás és feldolgozás; iii. tárolás; iv. közös promóció; és v. a termelés ideiglenes tervezése.

(12) A feldolgozásra szánt burgonyára vonatkozó ilyen megállapodások és határozatok a következőket foglalhatják magukban: i. burgonya kivonása a forgalomból a termék rendezett megsemmisítése, illetve élelmiszerbankok vagy közintézmények részére történő ingyenes szétosztása céljából; ii. burgonya feldolgozása egyéb célokra, például takarmányozásra, valamint burgonyatermelés metanizálásra; iii. tárolási kapacitások létrehozása és felkutatása, valamint a burgonya hosszabb tárolási időszakra való előkészítése; iv. a feldolgozott burgonyatermékek fogyasztásának előmozdítása; és v. a jövőbeli ültetvények volumenének csökkentését célzó tervezési intézkedések, valamint a 2020. gazdasági évben termelt burgonyára vonatkozó meglévő szerződések módosítása.

(13) A feldolgozásra szánt burgonyára vonatkozó bármilyen megállapodást és határozatot hat hónapra ideiglenesen engedélyezni kell. Mivel ez az az időszak, amikor a 2019. gazdasági évből származó, meglévő burgonyakészleteket kezelni kell, és a 2020. gazdasági évben termelt burgonyát – idén nyártól – be kell takarítani, ebben az időszakban várható, hogy az intézkedések a legjelentősebb hatást fejtik ki.

(14) Az 1308/2013/EU rendelet 222. cikke (1) bekezdésének első albekezdésével összhangban az engedélyt meg kell adni, ha az nem ássa alá a belső piac működését, és ha a megállapodások és határozatok kizárólag az ágazat stabilizálását célozzák. Ezek az egyedi feltételek kizárják, hogy olyan megállapodások és határozatok szülessenek, amelyek közvetlenül vagy közvetetten a piacok felosztásához, az állampolgárságon alapuló megkülönböztetéshez vagy az árak rögzítéséhez vezetnek. A megállapodásokra és a határozatokra az EUMSZ 101. cikkének (1) bekezdése alkalmazandó, amennyiben azok nem, illetve már nem felelnek meg az említett feltételeknek.

(15) Az e rendelet szerinti engedélynek az Unió egész területére érvényesnek kell lennie, tekintve, hogy Unió-szerte közös jelenség a piac súlyos egyensúlyhiánya.

(16) Annak érdekében, hogy a tagállamok értékelni tudják, hogy a feldolgozásra szánt burgonyára vonatkozó megállapodások és a határozatok nem ássák-e alá a belső piac működését, és hogy szigorúan a burgonyaágazat stabilizálását célozzák-e, azon tagállam illetékes hatóságainak – beleértve a tagállami versenyhatóságokat –, amelyet az említett megállapodások vagy határozatok által érintett burgonyatermelés becsült mennyiségének legnagyobb része érint, információt kell kapniuk a megkötött megállapodásokról és az elfogadott határozatokról, valamint azokról a termelt mennyiségekről és időszakokról, amelyekre azok vonatkoznak.

(17) Tekintettel a súlyos piaci egyensúlyhiányra, a fennmaradó burgonyakészlet sürgős kezelésének szükségességére, valamint a burgonya betakarítása, tárolása és feldolgozása szokásos időpontjának közeledtére, e rendeletnek a kihirdetését követő napon hatályba kell lépnie.

(18) Az e rendeletben előírt intézkedések összhangban vannak a mezőgazdasági piacok közös szervezésével foglalkozó bizottság véleményével,

ELFOGADTA EZT A RENDELETET:

1. cikk

Az 1308/2013/EU rendelet 152. cikke (1a) bekezdésének, 209. cikke (1) bekezdésének és 210. cikke (1) bekezdésének sérelme nélkül, a mezőgazdasági termelők, a mezőgazdasági termelők társulásai, az ilyen társulások társulásai, az elismert termelői szervezetek, az elismert termelői szervezetek társulásai, valamint az elismert szakmaközi szervezetek számára az e rendelet hatálybalépésétől kezdődő hat hónapos időszakban engedélyezett, hogy megállapodásokat kössenek és közös határozatokat hozzanak a feldolgozásra szánt burgonya tekintetében a termékek forgalomból történő kivonására és ingyenes szétosztására, átalakítására és feldolgozására, tárolására, a közös promóciókra és a termelés ideiglenes tervezésére vonatkozóan.

2. cikk

A tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az 1. cikkben említett megállapodások és határozatok ne ássák alá a belső piac megfelelő működését és szigorúan a burgonyaágazat stabilizálását célozzák.

3. cikk

Ennek az engedélynek a földrajzi hatálya az Unió területére terjed ki.

4. cikk

(1) Amint az 1. cikkben említett megállapodásokat megkötötték és határozatokat meghozták, az érintett mezőgazdasági termelők, mezőgazdasági termelők társulásai, mezőgazdasági termelői társulások társulásai, elismert termelői szervezetek, elismert termelői szervezetek társulásai, valamint elismert szakmaközi szervezetek tájékoztatják e megállapodásokról vagy határozatokról azon tagállam illetékes hatóságait, amelyet az említett megállapodások vagy határozatok által érintett burgonyatermelés becsült mennyiségének legnagyobb része érint, megjelölve a következőket:

a) az érintett termelés becsült mennyisége;

b) a végrehajtás várható időtartama.

(2) Az 1. cikkben említett hat hónapos időszak végétől számított legfeljebb 25 napon belül az érintett mezőgazdasági termelők, mezőgazdasági termelők társulásai, mezőgazdasági termelői társulások társulásai, elismert termelői szervezetek, elismert termelői szervezetek társulásai, valamint elismert szakmaközi szervezetek tájékoztatják az e cikk (1) bekezdésében említett illetékes hatóságokat a termelt burgonyának a megállapodások vagy határozatok által ténylegesen érintett mennyiségéről.

(3) Az (EU) 2017/1185 bizottsági végrehajtási rendelettel ([2]) összhangban a tagállamok:

a) minden egy hónapos időszak vége után legkésőbb öt nappal értesítik a Bizottságot azokról a megállapodásokról és határozatokról, amelyekről az (1) bekezdés értelmében az adott időszak alatt tájékoztatást kaptak;

b) minden, az 1. cikk szerinti hat hónapos időszak vége után legkésőbb 30 nappal áttekintést nyújtanak a Bizottságnak az adott időszak folyamán végrehajtott megállapodásokról és határozatokról.

5. cikk

Ez a rendelet az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő napon lép hatályba.

Ez a rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.

Kelt Brüsszelben, 2020. április 30-án.

a Bizottság részéről
az elnök
Ursula VON DER LEYEN

([2]) A Bizottság (EU) 2017/1185 végrehajtási rendelete (2017. április 20.) az 1307/2013/EU és az 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a Bizottsághoz eljuttatandó információk és dokumentumok továbbítása tekintetében történő alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint számos bizottsági rendelet módosításáról és hatályon kívül helyezéséről (HL L 171., 2017.7.4., 113. o.).